

Press Release . Communiqué de presse . Saopštenje za javnost
(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

TRIAL CHAMBERS

**CHAMBRES DE 1ere
INSTANCE**

PRETRESNA VIJEĆA

Hag, 29. novembra 2002.
JL/P.I.S./713-t

PRESUDA U PREDMETU

TUŽILAC PROTIV MITRA VASILJEVIĆA OPTUŽENI OSUĐEN NA 20 GODINA ZATVORA

U nastavku se nalazi sažetak presude koju je danas izreklo Pretresno vijeće II u sastavu sudija Hunt (predsjedavajući), sudija Janu i sudija Taya. Presudu je u sudnici pročitao predsjedavajući sudija.

Pretresno vijeće II je danas zasjedalo da bi izreklo presudu u predmetu u kojem se sudilo Mitru Vasiljeviću. U svrhu ovog pretresa, ja ću sažeto iznijeti pitanja koja su se pojavila tokom suđenja, kao i zaključke Pretresnog vijeća u vezi s tim pitanjima. Napominjem da se radi samo o sažetku i da on nije dio izrečene presude. Jedini službeni prikaz zaključaka Pretresnog vijeća i njegovo obrazloženje tih zaključaka nalazi se u pismenoj verziji presude, čije kopije će biti dostupne stranama i javnosti po okončanju ovog pretresa.

Suđenje je posljedica događaja koji su se zbili 1992. godine u Višegradu, gradu smještenom na obali rijeke Drine, u opštini Višegrad, u jugoistočnoj Bosni i Hercegovini, u blizini granice s Republikom Srbijom. Prije izbijanja oružanog sukoba, većina stanovnika opštine bili su Muslimani kojih je bilo gotovo jedan puta više nego Srba. Etničke napetosti su se razbuktale nakon što je, na višestranačkim izborima u novembru 1990. godine, izabrano opštinsko vijeće u sastavu koji je odražavao etnički sastav opštine.

Pripadnici srpske i muslimanske etničke zajednice su se naoružavali, a početkom 1992. godine došlo je do međusobnog nasilja. Napad na nesrpsko civilno stanovništvo očitovao se na razne načine, a započeo je preuzimanjem grada od strane Srba i sistematskom kampanjom širokih razmjera koja je uključivala ubijanje, silovanje i zlostavljanje nesrpskog stanovništva opštine, pogotovo Muslimana, što je na koncu kulminisalo jednom od najsveobuhvatnijih i najokrutnijih kampanja etničkog čišćenja u sklopu sukoba u Bosni i Hercegovini. Ubijeno je stotine muškaraca, žena, djece i staraca pretežno muslimanske nacionalnosti. Jednom od najokrutnijih paravojnih grupa koje su djelovale na tom području komandovao je Milan Lukić (bivši stanovnik Višegrada). Ta paravojna grupa je ušla u Višegrad i počinila mnogo vrlo teških zločina uz saučesništvo, ili u najmanju ruku uz pristanak, srpskih vlasti koje su preuzele kontrolu na tim područjem.

Suđenje se uglavnom odnosilo na dva incidenta koja su se desila u Višegradu u mjesecu junu 1992. godine.

Prvi se desio 7. juna. Milan Lukić je, s nekoliko drugih muškaraca, odveo sedam bosanskih Muslimana na obalu rijeke Drine, gdje su im naredili da se postroje uz obalu rijeke, licem okrenuti prema rijeci. Usprkos preklinjanju Muslimana da im poštede živote, poubijali su ih s leđa. Kada im se učinilo da su neki od njih još živi, iz neposredne blizine su pucali u ljude koji su plutali na vodi. Petorica Muslimana su ubijena, dok su dvojica uspjela pobjeći jer su se, ležeći u vodi, pretvarali da

su mrtvi. Ovaj događaj se spominje kao incident na rijeci Drini.

Drugi incident se desio 14. juna 1992. godine. Oko sedamdeset bosanskih Muslimana, žena, djece i staraca stjerano je u jednu kuću u Pionirskoj ulici, u naselju Mahala, u višegradskoj opštini. Prostor u koji su Muslimane zaključali prethodno je bio poliven zapaljivim sredstvom. Kada su tu veliku grupu ljudi natjerali da uđu u tu kuću, kuća je zapaljena uz pomoć zapaljivog sredstva. Većina tih ljudi je izgorjela, neki su uspjeli pobjeći prije nego što je vatra buknila, a neki kada je kuća bila u plamenu. Ovaj događaj se spominje kao incident u Pionirskoj ulici.

Optuženog, Mitra Vasiljevića, tereti se odvojeno za niz zločina u vezi sa ta dva incidenta, a optužen je da je djelovao u dosluhu s Milanom Lukićem i drugima oko počinjenja ubistva (i kao zločina protiv čovječnosti i kao kršenja zakona ili običaja ratovanja), nečovječnih djela (kao zločina protiv čovječnosti) i nasilja protiv života i tijela (kršenje zakona i običaja ratovanja). U odnosu na incident u Pionirskoj ulici, optuženog se također tereti za istrebljenje (kao zločin protiv čovječnosti). koje je izvršio u dosluhu sa Milanom Lukićem i drugima.

I konačno, u odnosu na oba incidenta uzeta kumulativno, optuženog se tereti za progon na političkim, rasnim i vjerskim osnovama, kao zločin protiv čovječnosti, zbog učestvovanja u ubistvu bosanskih Muslimana i drugih nesrpskih civila, kao i zbog zlostavljanja, terorisanja i psihičkog zlostavljanja tih civila, te pljačkanja i uništavanja lične imovine tih civila.

Mitar Vasiljević je bio pripadnik srpske manjine u Višegradu. Radio je kao konobar na raznim mjestima u gradu. Tužilac je iznio tvrdnju da je Vasiljević bio član, ili je sarađivao, sa srpskom paravojnom grupom na čijem je čelu bio Milan Lukić. Tu je povezanost tužilac izveo tvrdeći da je optuženi učestvovao u namjeri počinjenja homicida od strane te paravojne grupe. Između te dvojice počinitelja postojala je bliska porodična veza. Niz svjedoka je svjedočilo da su optuženog vidjeli s Milanom Lukićem i ostalim pripadnicima grupe u vrijeme počinjenja zločina. U gotovo svim slučajevima, samo je jedan svjedok svjedočio o učestvovanju optuženog u aktivnostima paravojne grupe, a dokazi o identifikaciji od strane tog svjedoka bili su slabi.

Pretno vijeće je zaključilo da je jedina utvrđena veza optuženog sa grupom Milana Lukića, osim u odnosu na dva incidenta koji su predmet ovog suđenja, bilo to što je učestvovao u pretresu kuće jedne muslimanske porodice u selu Musići, kao i činjenica, da je bio uvijek raspoloživi lokalni izvor informacija koje je pružao toj grupi o tome gdje se nalaze Muslimani na tom području. Pretresno vijeće se uvjerilo da je toj grupi pružao informacije potpuno svjestan da se one koriste da bi se progonili Muslimani.

Što se prvog incidenta tiče, optuženi je priznao da je prisustvovao likvidaciji na obali rijeke Drine. Tvrdi, da je njegovo prisustvo tamo bilo slučajno i da mu nije bilo jasno da će ljudi biti ubijeni sve dok se nisu približili rijeci, u kom trenutku je on pokušao nagovoriti Milana Lukića da im poštedi živote. Pretresno vijeće se uvjerilo da optuženi nije pokušao nagovoriti Milana Lukića da poštedi živote tih ljudi, da je svojevrijem bio s Milanom Lukićem i njegovom grupom kada su sedmorica Muslimana odveli na rijeku Drinu, te da je učestvovao u zajedničkom zločinačkom poduhvatu te grupe da sva sedmorica budu ubijeni. Budući da su ubijena samo petorica, utvrđena je njegova individualna krivična odgovornost za ubistvo te petorice, i kao zločin protiv čovječnosti i kao kršenje zakona i običaja ratovanja. U odnosu na dvojicu muškarca koji nisu ubijeni u toj pucnjava, Pretresno vijeće se uvjerilo da pokušano ubistvo predstavlja ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo te dvojice, te da im je to prouzročilo neizmjernu psihičku patnju. Utvrđena je, stoga, individualna krivična odgovornost optuženog za nečovječno postupanje kao zločin protiv čovječnosti.

Pretresno vijeće se nije uvjerilo da navodi optužbe za nasilje protiv života i tijela, kao kršenje zakona i običaja ratovanja prema međunarodnom običajnom pravu, predstavlja krivično djelo koje za sobom povlači individualnu krivičnu odgovornost, te je optuženog oslobodilo te optužbe.

Što se drugog incidenta tiče, optuženi je priznao da je tokom popodneva, 14. juna 1992. godine, bio u Pionirskoj ulici, ali poriče učestvovanje, na bilo koji način, u incidentu u Pionirskoj ulici. Tužilac tvrdi da je optuženi učestvovao u pljačkanju grupe Muslimana kasnije tog istog popodneva, no Pretresno vijeće se nije uvjerilo da su dokazi u vezi sa identifikacijom dovoljno pouzdani da bi omogućili zaključak da je optuženi u to vrijeme stvarno bio tamo.

Pretresno vijeće se uvjerilo da Muslimani nisu utjerani u kuću koja je potom zapaljena prije 21:30 sati tog istog dana. Optuženi izjavljuje, da je ranije tog istog dana tamo razgovarao sa grupom ljudi, nakon čega je, (mnogo prije nego što su Muslimani stjerani u tu kuću), jahao neosedlanog konja kroz Višegrad, kada se konj odjednom okliznuo, a on pao s konja, koji je pao na njega, i pritom mu slomio nogu. Najprije je odvezen u Dom zdravlja u Višegradu, a zatim u užičku bolnicu, što je trajalo najmanje jedan sat. Drugim riječima, optuženi se brani alibijem. Značajna količina dokaza izvedena je u vezi s tim alibijem.

Treba objasniti, da u slučaju alibija u vezi s iznijetim navodima optužbe, optuženi nema obavezu dokazivanja u vezi s tim alibijem. Alibi samo znači da optuženi poriče da je bio na mjestu na kojem optužba tvrdi da je bio u vrijeme počinjenja zločina. U sklopu dokazivanja van svake razumne sumnje, da je optuženi *bio* u Pionirskoj ulici kada su Muslimani stjerani u kuću koja je potom zapaljena, optužba mora eliminisati svaku razumnu mogućnost da je alibi, na koji se optuženi oslanja, istinit. Tužilac je u ovom predmetu morao eliminisati svaku razumnu mogućnost da je optuženi u 21:30 sati bio u užičkoj bolnici, ili na putu do nje, što je najranije moguće vrijeme kada su Muslimani bili utjerani u tu kuću.

Pretresno vijeće ne prihvata velik dio dokaza izvedenih u ime optuženog i u prilog njegovog alibija. Međutim, ponuđeni su neki ključni dokazi, kao npr. evidencija prijema pacijenata u užičku bolnicu i povijest bolesti čovjeka pod imenom Mitar Vasijević /kao u originalu/ koji je primljen u tu bolnicu 14. juna 1992. godine u 21:35 sati. Ove podatke je Tužilaštvo podvrglo opsežnoj i višekratnoj forenzičkoj analizi koja, prema tvrdnji tužioca, nije pokazala nikakve znakove krivotvorenja. Tužilac je, stoga, morao eliminisati svaku razumnu mogućnost da je optuženi bio lice koje je, pod imenom Mitar Vasiljević, primljeno u užičku bolnicu tog datuma i u vrijeme koje je zabilježeno u bolničkoj evidenciji.

Dr Moljević je u relevantno vrijeme bio ljekar na ortopediji užičke bolnice i član trijažnog tima na prijemnom odjelu. Dobro je poznao optuženog i bio je obaviješten o njegovom hitnom dolasku, budući da mu je bio prijatelj. Jasno se sjeća događaja tog dana, iako se za datum i točno vrijeme prijema u bolnicu oslanja na evidenciju o prijemu pacijenata (čiju autentičnost tužilac nije mogao osporiti). Pretresno vijeće prihvata svjedočenje dr Moljevića o tome da je optuženi stigao u užičku bolnicu prije 21:35 sati na dan požara, što je potkrijepilo dokaz iz evidencije prijema pacijenata. Tužilac, dakle, nije uspio dokazati van svake razumne sumnje da je optuženi bio u Pionirskoj ulici u vrijeme kada su pomenuti Muslimani bili stjerani u kuću i kada je ta kuća zapaljena.

Ovim se daje velika važnost aktivnostima optuženog u vrijeme kada priznaje da je, ranije tog popodneva, bio u Pionirskoj ulici. Tužilac tvrdi da je optuženi nastojao uvjeriti grupu Muslimana u Pionirskoj ulici da ostanu na okupu, da bi obavijestio Milana Lukića o tome gdje se oni nalaze, kako bi ovaj potom počinio zločine koji su doista kasnije i počinjeni (uključujući i pljačkanje). Pretresno vijeće se uvjerilo da se optuženi zaista nastojao pobrinuti da grupa ostane na okupu jer je znao da će im se dogoditi neko zlo. To bi ga učinilo učesnikom u udruženom zločinačkom poduhvatu s ciljem da se poćini bilo koji zločin za koji je znao da će prema njima biti poćinjen, ili bi to, u najmanju ruku, povlačilo njegovu individualnu krivićnu odgovornost za pomaganje i podržavanje izvršenja tog krivićnog djela. Međutim, tužilac nije uspio dokazati, van svake razumne sumnje, za koje je to zlo optuženi znao da će zadesiti grupu Muslimana u Pionirskoj ulici.

Shodno tome, tužilac nije uspio dokazati ni jedno od tri krivićna djela za koja se odvojeno tereti u

odnosu na incident u Pionirskoj ulici: ubistvo (i kao zločin protiv čovječnosti i kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i nečovječna djela (kao zločin protiv čovječnosti). Pretresno vijeće je stoga optuženog oslobodilo odgovornosti za te optužbe. Optužba za nasilje nad životom i tijelom nije se održala iz istih razloga iz kojih se nije održala u odnosu na incident na obali rijeke Drine. Dodatna optužba u odnosu na incident u Pionirskoj ulici, dakle optužba za istrebljenje, također se nije održala, budući da tužilac nije uspio dokazati, van svake razumne sumnje, da je optuženi bio u Pionirskoj ulici u vrijeme događaja, niti da je bio svjestan da će ti ljudi biti pobijeni.

Ostaje, prema tome, optužba za progon na političkim, rasnim i vjerskim osnovama, kao zločin protiv čovječnosti, koji se mora razmatrati u odnosu na sve relevantne radnje optuženog u njihovom kontekstu i s obzirom na njihov kumulativni efekt. Na osnovu već donesenih zaključaka proizlazi, da su te radnje zapravo samo one koje za sobom povlače individualnu krivičnu odgovornost optuženog za ubistvo (i kao zločin protiv čovječnosti i kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i nečovječna djela (kao zločin protiv čovječnosti) u odnosu na incident na obali Drine. Pretresno vijeće se uvjerilo da su petorica Muslimana ubijeni i da su nečovječna djela počinjena nad drugom dvojicom Muslimana samo zato što su Muslimani, te da su bili izdvojeni iz vjerskih odnosno političkih razloga. Te su radnje, prema tome, bile diskriminatorne prirode i s obzirom na činjenice i s obzirom na namjeru. Stoga je utvrđeno da optuženi snosi individualnu krivičnu odgovornost i za krivično djelo progona kao zločina protiv čovječnosti u odnosu na ubistvo petorice muškaraca i za nečovječna djela počinjena nad dvojicom preživjelih.

Postavlja se pitanje kumulativnih osuda. Moguće je proglasiti krivicu za krivično djelo ubistva, kao kršenja zakona i običaja ratovanja (na osnovu člana 5 Statuta Međunarodnog suda), zajedno sa krivicom za zločin protiv čovječnosti (na osnovu člana 3 Statuta Međunarodnog suda), bez obzira na činjenicu što se obje ove osude zasnivaju na istim činjenicama. Ključno pitanje u odnosu na kumulativne osude u ovom predmetu javlja se u odnosu na tri zločina protiv čovječnosti za koje optuženi, kako je utvrdilo Pretresno vijeće, snosi individualnu krivičnu odgovornost. Budući da krivično djelo progona uključuje i ubistvo (kao zločin protiv čovječnosti) i nečovječna djela, te budući da je ono mnogo konkretnije nego druga dva krivična djela, Sud mora donijeti osudu za progon, umjesto osude za ubistvo (kao zločin protiv čovječnosti) i za nečovječna djela.

U skladu s tim, optuženi se osuđuje za krivična djela progona (kao zločina protiv čovječnosti) iz tačke 3 optužnice, koja osuda obuhvata njegovu individualnu krivičnu odgovornost za ubistvo petorice (kao zločina protiv čovječnosti) i za nečovječna djela u odnosu na dvojicu preživjelih, te za ubistvo (kao kršenje zakona i običaja ratovanja), za koje se u odnosu na petoricu tereti u tački 5 optužnice. Optuženi se oslobađa odgovornosti iz tačaka 1, 4, 6, 7, 10, 11, 12 i 13 optužnice.

Kod odmjeravanja kazne za dvije navedene osude, važno je naglasiti da optuženog valja kazniti za njegovo cjelokupno krivično ponašanje i opštu vinost, te se mora uzeti u obzir svaka šteta koju će ili bi mogao snositi, budući da se kumulativne osude zasnivaju na istom kriminalnom ponašanju. Optuženi ne smije biti kažnjen niti za broj krivičnih djela za koja snosi individualnu krivičnu odgovornost, niti za broj osuda koje su donesene u odnosu na njegovo ponašanje.

Osnovni problem koji se pojavio prilikom odmjeravanja kazne jeste tvrdnja optuženog da je u vrijeme incidenta na obali rijeke Drine bio smanjeno uračunljiv. Objе strane su izvele znatne psihijatrijske dokaze o tim okolnostima, no Pretresno vijeće se nije uvjerilo da je tvrdnja optuženog dokazana. Pretresno vijeće je, ipak, kao olakšavajuću okolnost u obzir uzelo opšti duh saradnje koju je na vrlo ispravan način pokazao glavni branilac optuženog koji je oprezno nastojao pomoći Pretresnom vijeću, ne ugrozivši time svoje obaveze prema optuženom, što predstavlja ponašanje koje treba uzeti u prilog optuženom. Lične prilike optuženog, naročito činjenicu da je oženjen i da ima dvoje djece, Pretresno vijeće je također uzelo u obzir kao olakšavajuću okolnost.

Pretresno vijeće prihvata da optuženi nije bio zapovjednik, da su njegovi zločini počinjeni na geografski vrlo ograničenom području, te da nema dokaza da su njegovi postupci predstavljali

podstrek drugim počiniteljima (osim na način utvrđen u odnosu na incident na obali Drine), niti da su utjecali na druge žrtve takvih zločina u širem kontekstu sukoba. Pretresno vijeće je uzelo u obzir činjenicu da se optuženi nalazio nisko na hijerarhijskoj ljestvici. Vijeće ne prihvata da je optuženi igrao ikakvu značajniju ulogu u širem kontekstu sukoba, no konstatuje da razina na kojoj se optuženi nalazio u cjelokupnoj hijerarhiji u okviru sukoba nije, u konačnici, odlučujući faktor kod izricanja kazne. Činjenica da je on počinitelj nižeg ranga, promatrana u svjetlu cjelokupnog sukoba u bivšoj Jugoslaviji ne umanjuje ozbiljnost krivičnih djela za koja je proglašen krivim, a ni okolnosti pod kojima ih je počinio. Njegovi zločini su posebno teški zbog zaštićenih prava koja je povrijedio, tj. prava na život, tjelesni i duševni integritet žrtava, te posljedica koje te žrtve trpe (smrt petorice i teške patnje dvojice preživjelih), kao i zbog razloga zbog kojih su ti zločini počinjeni (a razlog je bio ništa drugo do puka etnička mržnja).

Za odmjeravanje kazne relevantna je diskriminatorna namjera sa kojom su zločini izvršeni. Takva namjera je sastavni dio zločina progona i relevantna je za ozbiljnost tog krivičnog djela. Ona može predstavljati i otežavajuću okolnost u odnosu na zločin ubistva, kao kršenja zakona i običaja ratovanja. U ovom predmetu je namjera otežavajuća okolnost za konkretno krivično djelo. Tokom sukoba u Bosni, etnička pripadnost je na različite načine iskorištavana za postizanje političkih ciljeva i očuvanje moći, te kao opravdanje za zlodjela, odnosno oslobođenje od moralne odgovornosti za svaki etnički motivirani čin. Od ovog Međunarodnog suda se ne može očekivati takva vrsta oprosta. Pretresno vijeće smatra da zločini počinjeni na etničkim osnovama zaslužuju posebnu osudu. Pretresno vijeće također, kao otežavajuću okolnost, uzima činjenicu da je optuženi potpuno zanemario preklinjanje žrtava da im poštede život, da je likvidacija bila hladnokrvna, te možda u manjoj mjeri činjenicu da je jednu od žrtava optuženi dobro poznao.

Mitre Vasiljeviću, osuđeni ste na jedinstvenu kaznu zatvora od 20 godina. U izrečenu kaznu se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od dvije godine, deset mjeseci i četiri dana, kao i vrijeme koje ćete provesti u pritvoru dok predsjednik Međunarodnog suda ne donese odluku o tome gdje ćete služiti kaznu. Do donošenja te odluke ostajete u pritvoru.

*Potpuni tekst presude može se na zahtjev dobiti od Službe za informiranje javnosti MKSJ-a.
Dostupan je i na internet stranici: www.un.org/icty.*